

Droz, David

Fragmenty z pikareskného románu

Theatralia. 2026, vol. 29, iss. 1, Supplementum, pp. 96-98

ISBN 978-80-280-0843-7 (print); ISBN 978-80-280-0844-4 (online ; pdf)
ISSN 1803-845X (print); ISSN 2336-4548 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/TY2026-S-18>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.83921>

License: [CC BY-NC-ND 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Access Date: 16. 04. 2026

Version: 20260410

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Fragmenty z pikareskního románu

David Drozd

Když jsem se zamýšlel, jak všelijak si Gitu, tedy profesorku Havlíčkovou, pamatuji, zjistil jsem, že moje paměť uchovává několik odlišných obrazů. A že je nejde úplně propojit do souvislého příběhu. Nechám stranou tu poslední, vyloženě pracovní část našeho setkávání – ta byla plná provozních záležitostí, řešení výuky, projektů a jiných nezbytných akademických záležitostí. Tedy čas, když byla profesorka Havlíčková čtyři roky, v letech 2013–2017, vedoucí našeho pracoviště. A pak zase já... Vrátím se s dovolením na začátek:

Z mé perspektivy tehdejšího člena Studia Dům byla brněnská divadelní věda v první polovině devadesátých let 20. století poněkud tajemné místo, vynořující se z vyprávění těch, co už tam studovaly (Pavly Dombrovské, Andrey Juráškové, dneska Hanáčkové, a Barbory Uhdeové, dneska Schnelle). Zdálo se jen tušit, že katedru tvoří tři zásadní osobnosti: nedostižný až monumentální Srba, zábavná a hodná Havlíčková, nakonec ironická a moudrá Stehlíková.

Z historek plynulo především jedno: vášnivý až zarputilý zájem o divadlo. Srba s Havlíčkovou samozřejmě navštěvovali i představení Studia Dům (jednak šlo o nové, mladé, studentské divadlo, jednak ho řídila Eva Tálská, kterou oba velmi ctíli). Výsledkem toho ovšem bylo, že někdy v roce 1992 v prosinci došlo údajně po jedné repríze *Betléma*, inscenace složené z koledí a fragmentů vánočních her, k zásadnímu sporu: předmětem diskuse byly užití hudební nástroje, totiž trumpeta a horna. Nástroje ovšem, protože byly udržované, se krásně leskly a neoplývaly žádnou patinou – a to byl ten problém. Havlíčková to považovala za stylově nečisté, protože v inscenaci, pojednané jako staré naivní představení vesnických ochotníků, nemá takový profesionální nástroj co dělat. Srba hájil pozici opačnou, že totiž právě takovým vesnickým ochotníkům nikdy o stylovou čistotu nešlo, hráli, na co mohli, a v tom, co měli – a proč by si nemohli půjčit profesionálního muzikanta ze zámku... Spor samozřejmě zůstal nerozhodnut.

Když jsem začal v roce 1995 studovat dramaturgii na JAMU, právě u zmíněného Bořivoje Srby, podstatná část našeho studia probíhala na divadelní vědě. Tehdy už jsem všechny tři klíčové pedagogy katedry na vlastní oči poznal a pochopil, jak mají

rozdělené role. Tehdejší paní Havlíčková byla ta, kdo neustále něco organizoval – komunikovala se studenty, řešila studijní záležitosti, a vůbec se o nás starala. Interně – s láskyplnou studentskou ironií – jsme jí přezdívali „matka pluku“. Po letech mi potvrdila, že o tom nejen věděla, ale že byla na tuhle přezdívku hrdá.

Krom toho tehdy bylo zvykem, že jsme na některé přednášky chodili přímo na její původní pracoviště, do divadelního oddělení Moravského zemského muzea (dnes už bychom se tam nevešli, protože všude, ale úplně všude jsou archiválie). Tehdy jsme mohli trávit čas mezi loutkami, modely scén a starými plakáty a poslouchat přednášky. Například tu o divadle španělského zlatého věku, Calderonovi, Lope de Vegovi a vztahu jeho her k pikaresknímu románu (vysvětlila nám ho tak, že jsem si opravdu kus přečetl) nebo celý semestr rozebírat *Základní pojmy poetiky* Emila Staigera. Tato témata si dnes už s profesorkou Havlíčkovou tak moc nespojujeme, převážila historička brněnského, nejen českojazyčného, divadla, ale tenkrát byla její specializace vlastně jiná – existenciálně postavená hermeneutika dramatu, samozřejmě opřená o historický kontext. Toto zaměření zřejmě vycházelo ze samotných počátků jejího zájmu o drama, z jejího studia, které vedle divadelní vědy zahrnovalo hispanistiku, i z diplomové práce (z té máme jako vzdálenou ozvěnu aspoň publikovaný článek „Rovnováha dramatu, rovnováha světa“, *Svět a divadlo* 1991, č. 5).

Ovšem když jsme po celém semestru obírání se Staigerem dorazili na kolokvium (opět do muzea, mezi archiválie a loutky), tak jsme zjistili, že krom samotné rozpravy – ta trvala více než dvě hodiny a probrali jsme Staigera opravdu ze všech stran (to už pak nezapomenete, věřte mi) – je potřeba vypořádat se s pětilitrovou lahví víšní v rumu, které paní profesorka dostala darem. Zvládli jsme společnými silami se ctí obojí (ten zápočet v indexu ještě mám).

Další nesouvislá vzpomínka se váže k jejímu habilitačnímu řízení v roce 2008. Samozřejmě na adresu habilitantky Havlíčkové zaznělo mnoho oprávněně chvály, nejsilnější moment bylo pro mě pár slov (tedy menší proslov) profesora Srby, který se – i s jistým dojetím – přihlásil k Margitě Havlíčkové jako ke své žačce. Připomněl, že v roce 1995 proběhla česko-rakouská konference „Ztracené kontexty / Verlorene Kontexte“, kde mimo jiné zazněl její první zásadní příspěvek ke starším dějinám brněnského divadla. Ten se potom stal východiskem pro její velmi rozsáhlý výzkum, realizovaný především se spoluprací s Jiřím Štefanidesem a Sylvou Pracnou. Tehdy při habilitačním řízení se na chvíli zhmotnilo ono jinak málo viditelné profesní pouto mezi pedagogem a žačkou. Havlíčková přitom nikdy nestála v Srbově stínu, impuls, který dal organizováním konference, rozvíjela po svém (ostatně Srba už v tu chvíli měl úplně jiné vědecké plány). Rozvinula jej daleko za to, co asi předpokládal Srba i ona sama... ale ta spojitost tu byla a myslím, že ji nelze vymazat.

Propisuje se už i do další generace, ke studentům a studentkám, které pro výzkum staršího divadla strhla. Společně s Miroslavem Lukášem (tehdy ještě doktorským studentem) a Christianem Neuhuberem, tehdy profesorem univerzity v Grazu, připravili kolektivní monografii o Johannu Georgu Gettnerovi, která vyšla německy v roce 2014. A dnes je doktor Lukáš samostatný vědec, který zkoumá barokní divadlo, především to související s městem Mikulov. Impuls se tedy přenáší do třetí generace.

Poslední fragment vzpomínky: když Gita (to už jsme byli kolegové na jedné katedře) vydala svou zásadní monografii o počátcích brněnské Reduty, probírali jsme to spolu, a mně se prolnuly vzpomínky dávné se současnou četbou a povídám: „Ty to píšeš jak pikareskní román.“ Gita se zamyslela, napůl ironicky pousmála a odvětila: „No vlastně ano, vždyť já jen sešívám ty historky, co se dají vyčíst z kousků těch archivních dokumentů.“ Aspoň pro mě se tak najednou spojil její prastarý zájem o dobrodružství potulných pikarů s výjevem putování kočovných komediantů... i s obrazem historika, tedy vlastně historičky starého divadla, která v mé představě byla také takovým dobrodruhem bloumajícím po roztroušených a zaprášených archivech.

Gita by se ale asi všem těm mým úvahám jen pousmála a dodala to, co říkala vždycky, když se rozpovídala a vykládala jednu bláznivější epizodu z místních divadelních dějin za druhou: „To jsou jen vzpomínky starého zbrojnoše...“



Toto dílo lze užit v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.